

C. A. FLETCHER

Poiss ja
tema koer
maailma
lõpus

Inglise keelest tõlkinud Krista Eek

TÄNAPÄEV

Originaali tiitel:
C. A. Fletcher
„A Boy and His Dog at the End of the World“
Orbit / Little, Brown Book Group, 2019

Tekst © Charlie Fletcher, 2019
Kaanepilt © Getty Images

Tõlge eesti keelde © Krista Eek ja Tänapäev AS, 2020
Toimetanud Ele Jaagusoo
Kujundanud Virge Ilves

ISBN 978-9949-85-598-8

Trükitud AS Pakett

www.tnp.ee

*Pühendatud kesköistele ujujatele
ja kõigile endistele ja praegustele
kellakahetee klubi liikmetele.
Eriti Jackile, Ar'ile, Mollyle ja Hannah'le.
Olgu teie rannad täidetud alati
lõkete, koerte ja naeruga.*

MÄRKUS LUGEJALE

*Teeksid teistele lugejatele – rääkimata autorist –
suure teene, kui meievaheliseks saladuseks jääks
kõik, mida sa koos Griziga tema rännakutel meie
varemeis maailmas avastad ...*

C. A. F.

*Üks mees varastas mu koera.
Läksin talle järele.
Juhtus palju halba.
Ma ei saa kunagi koju tagasi minna.*

I. PEATÜKK

Lõpp

Koerad on olnud meie kõrval algusest saati.

Kui olime kütid ja korilased ning jätsime Aafrika seljataha ja rändasime mööda ilma laiali, siis tulid nad meiega kaasa. Nad valvasid meie tulekoldeid, kui magasime, ja aitasid meil küttida saakloomi inimajastu pikal koidikul, mil ajasime oma toitu taga, selle asemel et seda kasvatada. Ja hiljem, kui meist olid saanud lõpuks maaharijad, valvasid nad meie põlde ja kaitsesid karja. Nad hoolitsesid meie eest ja meie hoolitsetasime nende eest. Veelgi hiljem, kui ehtasime linnu ja eeslinnu, hakkasime jagama nendega oma kodu ja peret. Kõigist loomadest, kes on meid aastatuhandete jooksul saatnud, on koerad olnud meile alati kõige lähemad.

Ja need vähesed koerad, kes veel alles on, on jätkuvalt meie kõrval isegi siin maailma lõpus. Olemas ei pruugi olla enam ühtegi seadust peale selle, mida ise õigeks peame, aga kui sa varastad mu koera, siis võid olla kindel, et tulen sulle järele. Kui me pole lojaalsed neile, keda armastame, siis mis on selle kõige mõte? See oleks nagu mälestusteta elamine. Me ei oleks siis enam inimesed.

See on omamoodi surm, kuigi hingame edasi.

Nojah. Räägime siis sellest. Tuleb välja, et maailma lõpp ei saabunudki kõva pauguga. Ega suuremat sorti käruga. Ära

saa minust varesti aru: sellega kaasnes nii suuri kui ka väikeseid pauke, kuid need toimusid alguses, enne kui inimesed päriselt aru said, mis toimub.

Kõik ei lõppenud suure pauguga. See oli vaid üks lõpu sümptomitest.

Lõpu tegelikuks põhjuseks oli ruuning. Selle põhjuseid ei jõutudki välja uurida ja isegi kui jõuti, siis oli juba liiga hilja, et selle osas midagi ette võtta. Erinevaid teooriaid oli sama palju kui äkitselt lastetuid inimesi – süüdlaseks peeti kosmilist kiirgust, õnnetult käiku lastud keemiarelva, bioterrorismi, reostust (keerasite oma maailma sellega tõeliselt nässu), mingisugust geenimutatsiooni, mida levitas kosmiline viirus, ja isegi ühe või teise religiooni maitsele sobivaid vihasid jumalaid. Küsimused „kuidas“ ja „miks“ muutusid tasapisi üha tühisemaks, kui inimesed olukorra paratamatusega harjusid ja mõistsid, et suur ja lõplik „millal“ kihutas nende poole nagu tõusulaine, mille eest ei saanud ka kõige kiiremad, rikkamad, targemad ega mõjuvõimsamad põgeneda.

Maailm – selle inimesi hõlmav osa – oli ruunatud või muutunud viljatuks – ehk mõlemat – ja inimesed ei saanud enam lapsi. Rohkem polnudki midagi vaja. Viimasena sündinute põlvkond – beebipõrm, nagu nad end kutsusid, tõestades, et iroonia oli üks viimasena kaduvaid asju – jäi lihtsalt vanemaks ja vanemaks, kuni nad surid nagu inimesed ikka.

Ja kui nad olid kõik kadunud, siis oligi see lõpp. Polnud mingit pauku, ei mingit kära. Lihtsalt üks väsinud ohe.

See oli leebe viimnepäev. Ja kuigi see oli ilmselt raske nende jaoks, kellega see juhtus, siis juhtus see sellegipoolest. Ja nüüd oleme meie vähesed – kaduvvähesed – siin teisel pool maailma lõppu omapäi.

Kuidas ma saan sellest sulle jutustada ja mitte olla surnud? Olen üks neist eranditest, kes kinnitavad reeglit. Hinnanguliselt pidi umbes 0,0001 protsenti maailma elanikkonnast

kuidagi ruuningust pääsema. Neid nimetati erandlikeks. See tähendab, et kui enne ruuningut elas maailmas 7 000 000 000 inimest, siis oli neist vähem kui 7000 võimelised lapsed saama. Üks miljonist. Paar tükki siia-sinna. Aga kuna lapse tegemiseks läheb vaja kahte, siis pigem üks kahest miljonist.

Kas tahad teada, kui erandlik ma olen? Sellel vanal fotol, mis mul sinust on, on sul seljas särk, millel on kirjas veelgi vanema jalgpalliklubi nimi. Sa näed nii õnnelik välja. Ma pole kogu oma elu jooksul kohanud nii palju inimesi, et nendest saaks moodustada kaks jalgpallimeeskonda. Maailm on lihtsalt nii tühi.

Kui see oleks siin korralik lugu, siis algaks see ehk rahulikult ja jõuaks lõpuks välja kataklüsmi ja keegi kangelane või hulk kangelasi asuks selle lahendamise nimel tegutsema. Olen lugenud palju selliseid lugusid. Need meeldivad mulle. Eriti need, kus kokku koguneb suur hulk inimesi. Suured inimhulgad on minu jaoks juba iseenesest huvitavad, sest kuigi olen näinud paljut, siis pole ma näinud neid.

Aga see pole selline lugu. See pole väljamõeldis. Lihtsalt mina, kirjutamas päris asjadest ja rääkimas sellest, mida tean ja mis tegelikult juhtus. Ja kõik, mida ma tean, isegi minu sünd, toimus alles kaua aega pärast seda, kui viimnepäev oli väsinud ohke saatel oma teed läinud.

Peaksin alustama sellest, kes ma olen. Mina olen Griz. See pole mu õige nimi. Mul on uhkem nimi ka olemas, aga mind on alati just niimoodi kutsutud. Nad ütlesid, et olin väiksena kogu aeg vingunud ja kriisanud. Nii sai minust väiksena Grizzler ja kui ma kasvasin pikemaks, muutus mu nimi lühemaks ja nüüd olen ma lihtsalt Griz. Ma ei vingu enam. Isa ütleb, et olen stoiline ja et see on hea. Stoiline tähendab vähe virisemist. Ta ütleb, et sain kõik oma virisemise vist hinge pealt ära, enne kui rääkima õppisin, ja kuigi esitan siiski liiga palju küsimusi, siis asun nüüd enamasti lihtsalt töö kallale.

Ta ütleb seda nii, nagu oleks ka see hea. Ja ongi. Virisemine ei tee tööd ära.

Ja meil on alati palju tegemist ootavaid töid siin maailma lõpus.

Siin on meie kodu ja meie kodu on saar ja meie on minu perekond. Minu vanemad, mu vend ja õde, Ferg ja Bar. Ja koe-rad muidugi ka. Minu kahe koera nimed on Jip ja Jess. Jip on kõrgejalgne terjer, pruun ja must, karmi karva ja silmadega, kellel ei jää miski märkamata. Jess on sama kõrge, aga ta on sileda karvaga, tema õlad on kitsamad ja ta rinda ehib valge laik. Nad on mõlemad krantsid, vend ja õde, ühesugused, aga erinevad. Jess on omamoodi haruldus, sest koerte pesakon-nad näivad koosnevat nüüd ainult isasloomadest. Võibolla on ka see ruuninguga seotud. Võibolla tabas neid seesama asi mis meidki, ainult vähemal määral. Nüüd sünnib väga vähe emasloomi. Võibolla on see koerte katsumus, karistus nende lojaalsuse eest, mingisugune kosmiliselt ebaõiglane lõiv kõigi nende sajandite eest, mis nad on meie kõrval olnud.

Oleme ainsad inimesed sellel saarel ja see on hea, sest tegu on väikese saarega ja see sobib meile viiele, kuigi arvan mõnikord, et see sobis meile paremini ja polnud nii klaustro-foobne, kui meid oli kuus. Saare nimi on Mingulay. Nii kut-suti seda ka siis, kui sa elus olid. See asub Atlandi ookeanis selle maa rannikul, mis oli enne Šotimaa. Saarest lääne pool pole midagi peale ookeani ja kauge Ameerika, kuigi oleme üpris kindlad, et seda pole enam.

Põhja pool asuvad Pabbay ja Sandray, madalad saared, kus karjatame lambaid ja hobuseid. Neist veel kaugemal põhjas asub Barra-nimeline suurem saar, aga me ei käi seal. Sellest on kahju, kuna seal on palju suuri maju ja asju, aga me pole sellele kunagi oma jalga tõstnud, sest seal juhtus midagi ja see on halb maa. Nii kummaline on seilata kogu elu mööda nii suurest kohast, mille sadama keskel seisab isegi väike loss,

ja sinna mitte kunagi minna. See on nagu kihelev koht, mida ei ulata päriselt sügama. Aga isa ütleb, et kui nüüd Barrale minna, siis saab sealt midagi palju hullemat kui kiheluse, ja kuna see tappis ta vanemad, siis ei lähe me sinna. See on õnnetu saar ja seal elavad praegu ainult küülikud. Saar ei paista meeldivat isegi lindudele, isegi mitte kajakatele, sest me pole kunagi näinud, et mõni neist oleks veepiirist kõrgemale kuivale liivale maandunud.

Meist kirdes asub rida madalaid saari, Uisti saared ja Eris-kay. Sealne maa on hea ja me käime seal tihti ja kuigi seal ei ela enam ühtegi inimest, siis on seal palju metsloomi ja metsikuid kartuleid. Kord aastas sõidame sinna umbes nädalaks, et koguda vanadelt põldudelt kokku oder ja kaer. Ja mõnikord käime seal viikingul. Isa kutsub viikingul käimiseks seda, kui purjetame nii kaugele, et peame jääma kuskile ööseks, ja käime rüüsteretkedel nagu need tõeliselt vanad meresõitjad oma pikklaevade ja kangelastegudega, kellest kirjutatakse raamatutes. Me pole küll mingisugused kangelased, püüame lihtsalt ellu jääda, hankides vanast maailmast kasulikke asju, varuosasid või materjale, mida lagunevatest majadest leiame. Ja muidugi raamatuid. Tuleb välja, et raamatud on päris vastupidavad, kui neist niiskus ja rotid eemal hoida. Need võivad vaevata sadu aastaid vastu pidada. Lugemine on üks neist asjadest, mis aitab meil ellu jääda. See aitab meil mõista, kust me tuleme, kuidas me siia jõudsime. Ja minu jaoks tähendavad need ennekõike seda, et kuigi ma pole näinud maailmast muud kui neid madalaid ja tühje saari, siis tunnen uut raamatut avades, et see on nagu uks, mille kaudu saan rännata kaugetesse paikadesse ja aegadesse.

Isegi lõputu meri ja tühi taevast võivad mõjuda ahistavalt, kui neist kunagi eemale ei pääse.

See olengi mina, mis tähendab, et rääkida tuleb veel sinust. Sa tead mingis mõttes, kes sa oled, või vähemalt teadsid, kes

olid. Sest sa oled muidugi surnud, täpselt nagu pea kõik teised inimesed, kes kunagi siin maakeral elanud, ja surnud juba väga ammu.

Aga miks ma surnud inimesega räägin? Jõuame selle juurde tagasi. Aga kõigepealt peaksime looga edasi minema. Olen lugenud piisavalt raamatuid teadmaks, et selgitamine peaks toimuma jutu sees.